

Representation and Conceptual Modeling of Islamic Parenting: A Qualitative Meta-Synthesis of Contemporary Research

Mina Mohebbi

1. **Corresponding Author:** Assistant Professor, Educational Department of Psychology and Counseling, Farhangian University, Tehran, Iran. **Email:** Minamohebbi@cfu.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Received: 18/02/2026 Revised: 04/03/2026 Accepted: 14/03/2026 Published: 29/09/2026 Keywords tools of Islamic parenting, parenting competencies, Islamic parenting, stage-based and growth-oriented parenting, conceptual model of Islamic parenting.	Objective: This study aimed to represent and organize the conceptual structure of Islamic parenting in contemporary research through a qualitative meta-synthesis and to provide an integrated conceptual model of its components and their relationships. Method: This qualitative study employed a meta-synthesis approach. In this approach, 28 domestic and international articles on Islamic parenting, published within the last 10 years and indexed in the Google Scholar database, were selected. Findings: By reviewing and coding the findings of these articles, 277 primary concepts, 26 sub-categories, and finally 7 main categories were extracted, namely: goals and functions of Islamic parenting, educational foundations of Islamic parenting, dimensions of Islamic parenting, comprehensive educational style in Islamic parenting, tools of Islamic parenting, stage-based and growth-oriented parenting, and parenting competencies. Through the extraction of these components and subsequent coding, an integrated conceptual model of Islamic parenting was developed. Conclusion: The coherent and systematic framework of Islamic parenting components provides a theoretical and practical model for researchers, educators, parents, and educational policymakers, and facilitates the practical representation of these concepts within the family and educational environments.
Cite this article	Mohebbi, M. (2026). Representation and conceptual modeling of islamic parenting: a qualitative meta-synthesis of contemporary research. <i>Applied Issues in Islamic Education</i>, 11 (1), 85-108. http://dx.doi.org/10.66224/qaiie.11.1.85
	© The Author(s). Publisher: Academy of Scientific Studies in Education.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction and Objective: Parenting programs are designed to support and enhance parents' skills and knowledge in raising children in positive and healthy ways, with particular emphasis on moral and religious values. Whereas Western psychological approaches to parenting, such as Montessori, positive parenting, and religious parenting, tend to focus on developmental and behavioral outcomes, Islamic perspectives emphasize the child's innate capacity and the cultivation of moral and spiritual virtues. Islamic parenting seeks to guide children toward ethical behavior, spiritual growth, social responsibility, and holistic development, grounded in Qur'anic and Prophetic teachings. This approach entails structured guidance throughout the child's developmental stages, balancing discipline, autonomy, and moral education. Despite extensive studies on Islamic parenting, the research literature still lacks a coherent conceptual framework and standardized indicators, especially within the specific cultural and religious context of Iranian society. This gap is intensified by contemporary digital challenges, making an integrated model necessary to synthesize diverse, fragmented findings into a comprehensive structure. Accordingly, this study uses meta-synthesis to represent the conceptual structure of Islamic parenting and to examine its key themes and interrelationships. Its main objective is to formulate an integrated conceptual model that clarifies the components and dynamics of Islamic parenting in contemporary research, thereby providing a holistic framework for understanding this complex and value-based process. To achieve this aim, the study addresses two key questions: first, what themes and components constitute Islamic parenting in contemporary research? Second, how can the conceptual model resulting from the synthesis of these themes and their interrelationships be represented?

Method: This study employed a qualitative meta-synthesis. The research corpus consisted of domestic and international articles related to Islamic parenting. A systematic search was conducted in the Google Scholar database to collect relevant studies. The search was limited to studies published within the last 10 years (2016–2026 CE and 1395–1405 SH) to maintain a focus on recent research in the field of Islamic parenting.

Findings: The meta-synthesis of the articles was conducted using the seven-step procedure proposed by Sandelowski and Barroso (2007). During the synthesis process, 315 international articles and 88 domestic articles were initially identified. After applying the study exclusion criteria, 28 articles (19 domestic and 9 international) related to Islamic parenting were selected for detailed analysis. All findings extracted from these articles were subsequently coded in three stages: extraction of initial

concepts, development of subcategories, and formation of main categories. Overall, the analysis and coding of the 28 selected articles identified 277 initial concepts. These concepts were then organized into 26 subcategories, which were further reduced to 7 main categories. The main categories were named as follows: ***goals and functions of Islamic parenting, educational foundations, dimensions of Islamic parenting, comprehensive educational style, Islamic parenting tools, stage-based and growth-oriented parenting, and parenting competencies.***

Conclusion: The findings show that Islamic parenting is a multidimensional, value-based, and dynamic system realized within a hierarchical and interactive structure. In this model, educational foundations and parenting competencies serve as system inputs, providing the necessary context to activate the operational processes. The distinctive feature of these processes lies in the reciprocal relationship among three elements: comprehensive educational style, stage-based and growth-oriented parenting, and parenting tools. More precisely, a clear understanding of developmental stages serves as the basis for regulating parenting styles and selecting appropriate tools, while the proper application of these tools and styles in turn acts as the primary driver of the child's individual growth. This dynamic interaction leads to the formation of four dimensions of parenting—religious, moral, innate, and rational—and ultimately to the realization of the final goals and functions. Thus, the conceptual model not only explains the transition from foundations to outcomes but also depicts an evolutionary feedback loop, showing that parenting outcomes, through forward feedback, contribute to the reconstruction and enhancement of parenting competencies, thereby ensuring the sustainability and self-corrective capacity of the Islamic parenting system across generations. Despite limitations such as reliance on secondary sources and the relatively limited scope of the literature, this study offers a holistic conceptual framework with practical implications for family education, parent training, and policymaking. Future research may empirically test the model, design assessment instruments, and examine contextual factors such as culture and social conditions. The proposed model presents a structured path from parental foundations to balanced child development within the Islamic ethical paradigm.

Acknowledgments: The author sincerely thanks the esteemed colleagues who contributed to validating the model and ensuring the quality control of the extracted codes.

Ethical Considerations: The author conducted this qualitative meta-synthesis in accordance with standard ethical principles. Only accessible studies were analyzed,

proper citation was observed, and the synthesis was carried out objectively and responsibly with respect to the intellectual contributions of the original authors.

Conflict of Interest: The author declares no conflict of interest.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و
برنامه‌ریزی آموزشی

پژوهشگاه تعلیم و تربیت

پژوهشگاه
مطالعات آموزش و پرورش

بازنمایی و مدل‌سازی مفهومی فرزندپروری اسلامی: یک فراترکیب کیفی از پژوهش‌های معاصر

مینا محبی ✉

۱. نویسنده مسئول: استادیار گروه آموزش روان‌شناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: Minamohebbi@cfu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۲۹ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۲/۱۳ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۲۳ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۰۷ کلیدواژه‌ها ابزارهای فرزندپروری اسلامی، صلاحیت والدگری، فرزندپروری اسلامی، فرزندپروری مرحله‌ای و رشدمحور، مدل مفهومی فرزندپروری اسلامی.	هدف: هدف پژوهش حاضر، بازنمایی و سازمان‌دهی ساختار مفهومی فرزندپروری اسلامی در پژوهش‌های معاصر از طریق فراترکیب کیفی و ارائه یک مدل مفهومی یکپارچه از مؤلفه‌ها و روابط میان آن‌ها بود. روش: این پژوهش کیفی از نوع فراترکیب بود. در این روش، ۲۸ مقاله داخلی و خارجی حوزه فرزندپروری اسلامی که در ۱۰ سال اخیر در پایگاه علمی google scholar منتشر شده بودند، انتخاب شدند. یافته‌ها: با بررسی و کدگذاری نتایج این مقالات، تعداد ۲۷۷ مفهوم اولیه، تعداد ۲۶ مقوله فرعی و در نهایت تعداد ۷ مقوله اصلی با نام‌های غایت‌ها و کارکردهای فرزندپروری اسلامی، بنیاد تربیتی فرزندپروری اسلامی، ابعاد فرزندپروری اسلامی، سبک تربیتی جامع در فرزندپروری اسلامی، ابزارهای فرزندپروری اسلامی، فرزندپروری مرحله‌ای و رشدمحور، و صلاحیت‌های والدگری استخراج شد. با استخراج مؤلفه‌ها و انجام کدگذاری، یک مدل مفهومی یکپارچه از فرزندپروری اسلامی حاصل شد. نتیجه‌گیری: چارچوب منسجم و نظام‌مند مؤلفه‌های فرزندپروری اسلامی، الگویی نظری و عملی برای پژوهشگران، مربیان، والدین و سیاست‌گذاران تربیتی ارائه می‌دهد و امکان بازنمایی کاربردی آن را در خانواده و محیط‌های آموزشی فراهم می‌کند.

محبی، مینا (۱۴۰۵). بازنمایی و مدل‌سازی مفهومی فرزندپروری اسلامی: یک فراترکیب کیفی از پژوهش‌های معاصر. مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، ۱۱ (۱)، ۸۵-۱۰۸. http://dx.doi.org/10.66224/qaiie.11.1.85	استناد
ناشر: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.	© نویسندگان.

مقدمه

برنامه‌های فرزندپروری شامل فعالیت‌ها، آموزش‌ها یا مداخلاتی برای حمایت و ارتقا مهارت‌ها و دانش والدین هستند تا راهبردهای مؤثر برای مراقبت مثبت و سالم از کودکان، خصوصاً در زمینه ارزش‌های دینی و اخلاقی توسعه یابد (فتریانیسه، ستریا و تاجیری^۱، ۲۰۲۴). دیدگاه‌های فرزندپروری در روان‌شناسی غربی و اسلامی بر پایه ارزش‌های متفاوتی بنا شده‌اند. از منظر غربی، مفهوم فرزندپروری شامل فرزندپروری مونتسوری (هدایای امانی بودن کودکان)، فرزندپروری مثبت (تسهیلگری والدین از طریق پاسخ‌دهی مثبت) و فرزندپروری دینی (دین به عنوان منبع ارزش‌ها) است. از دیدگاه اسلامی نیز فرزندپروری شامل انواع نبوی، قرآنی، فتانه و اسلامی است (مادی‌آواتی، نورجنه و مصطفی^۲، ۲۰۲۳). سوید^۳ (۲۰۱۰) فرزندپروری نبوی را تربیتی مبتنی بر سیره پیامبر (ص) و کودک به عنوان امانت الهی با محبت، پرهیز از خشونت، انتخاب همسر صالح، داستان‌سرایی و انتقال ارزش‌های قرآنی تعریف می‌کند. همچنین، مستقیم^۴ (۲۰۱۹) در فرزندپروری قرآنی، شش نقش کودک (هدیه، امانت، زینت، آزمون، دشمن، نور چشم) و حقوق اساسی (حیات، فطرت، آموزش، اظهارنظر، امنیت اقتصادی) را تبیین می‌کند. نرجانه^۵ (۲۰۲۰) با تلفیق روان‌شناسی فروید و آموزه‌های قرآن، بر پیوند نفس، عقل و وجدان برای رشد معنوی و هوش درونی (مثل زمزمه دعا در شیردهی) تأکید دارد. به علاوه، ارهم‌ویلدا، سوهاردینی، آفریانتی و تزکیه^۶ (۲۰۲۲) فرزندپروری اسلامی را فرآیندی همسو با قرآن و سنت، از انتخاب همسر تا نام‌گذاری نیکو، تأمین حقوق، آموزش جامع رشد جسمانی، عاطفی، معنوی و ذهنی، پرورش استقلال با اخلاق حسنه و تقویت خویشاوندی اسلامی می‌دانند. مسروفا، خولیسسه و مدکان^۷ (۲۰۲۳) آن را رویکردی مبتنی بر آموزش مفاهیم و اعمال دینی (ایمان به خدا و پیامبر، نماز، روزه، زکات، حج و اخلاق نیکو) معرفی کرده‌اند. در این میان، فرزندپروری اسلامی با تکیه بر جهان‌بینی اسلامی (ارهم‌ویلدا و همکاران، ۲۰۲۲) و پیشگامی در حقوق و اخلاق فرزندپروری (علی، بلمباگو، هجیزی و خالد^۸، ۲۰۰۵)، توجه بسیاری را جلب کرده است (رحمت، یوسف، فتح‌الرحمن و قورودین^۹، ۲۰۲۴؛ فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴).

فرزندپروری اسلامی فرآیندی همسو با جهان‌بینی دینی است که در آن والدین با هدف رساندن کودک به کرامت و قرب الهی، او را مستعد کمالات می‌دانند (صلواتی، ۱۴۰۲). این رویکرد بر گنجاندن اصول بنیادین اسلام در آموزش برای حفظ هویت اسلامی کودکان در عصر جهانی‌شدن تأکید دارد. مهارت‌آموزی در این رویکرد ضروری است، زیرا برخی والدین ناآگاهانه از پارادایم‌های سکولار استفاده می‌کنند، در حالی که آموزه‌های دینی راهنمای مطمئنی برای پرورش فرزندان دین‌دار هستند (ارهم‌ویلدا و همکاران، ۲۰۲۲؛ فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴). فرزندپروری اسلامی از طریق فرآیندی جامع از پیش از تولد تا طول زندگی، زمینه‌ساز پیامدهای مثبت در ابعاد مختلف رشد می‌گردد. این رویکرد با هدف پرورش نسلی اخلاق‌مدار، صالح و شایسته برای ایفای نقش خلیفه‌اللهی، شخصیت سالم کودک را شکل

1. Fitriannisa, Satriah, & Tajiri

2. Madyawati, Nurjannah, & Mustafa

3. Suwaid

4. Mustaqim

5. Nurjannah

6. Erhamwilda, Suhardini, Afrianti, & Tazkia

7. Masrufa, Kholishoh, & Madkan

8. Ali, Belembaogo, Hegazi, & Khalel

9. Rohmat, Yusuf, Fathurrohman, & Choirudin

می‌دهد. والدین با انتقال ارزش‌هایی همچون اخلاص، صبر و صداقت بر پایه قرآن و حدیث (فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴)، درک دینی و شخصیت اسلامی فرزندان را تقویت کرده (مسروفا و همکاران، ۲۰۲۳) و خود در نهادهای سازای اصول دینی توانمند می‌گردند (فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴). این الگو با تمرکز بر رشد معنوی و سلامت اخلاقی، به رشد فردی، اجتماعی و سلامت روانی-جسمانی فرزندان منجر می‌شود (مهدوی و همکاران، ۱۴۰۲)، با ارتقا سواد خانواده‌ها و کودکان (پوروانداری، حسنا و توپیل^۱، ۲۰۲۲)، مسئولیت‌پذیری، اعتماد به نفس و انگیزه یادگیری را افزایش داده (اچاده، پوتری، میفتاخی و ایخوان^۲، ۲۰۲۶)، و از بروز بحران‌های اخلاقی پیشگیری می‌کند (مکمور، سومیاتی، محفودین، ریدوان و فتییه^۳، ۲۰۲۶).

بر همین اساس، پژوهشگران مختلف با تکیه بر آموزه‌های اسلامی، الگوها و چارچوب‌های متعددی از فرزندپروری اسلامی را پیشنهاد کرده‌اند (باقری، ۱۳۹۲؛ حسینی، رحیمی و سیفی، ۱۴۰۲؛ مدیاآواتی و همکاران، ۲۰۲۳). در این زمینه، باقری (۱۳۹۲) به ارائه مدل نظری ارتباط والد-فرزندی پرداخت که شامل چهار بُعد هدایت (شکل‌گیری نظام ارزش‌ها و قواعد)، حمایت در کسب تجربه (ایجاد اعتماد به نفس اجرایی)، صمیمیت (تعادل بین حریم هویتی و نزدیکی عاطفی)، و مقبولیت (پذیرش بی‌قید و شرط) استوار است. این ابعاد در سه وضعیت کلی امنیت‌مدار (غلبه انگیزش اجتنابی و مصلحت‌گرایی)، آزادی‌مدار (غلبه انگیزش اشتیاقی و فردگرایی) و تعادلی (وضعیت آرمانی) قرار دارند. در حالت تعادلی، فرزند همزمان از الزامات پیروی کرده و علایق شخصی را دنبال می‌کند و با ترکیب جاذبه و دافعه، بر مرزهای هویتی خود استوار می‌ماند. این ابعاد در سه وضعیت کلی امنیت‌مدار (غلبه انگیزش اجتنابی و مصلحت‌گرایی)، آزادی‌مدار (غلبه انگیزش اشتیاقی و فردگرایی) و تعادلی (وضعیت آرمانی) قرار دارند. در حالت تعادلی، فرزند همزمان از الزامات پیروی کرده و علایق شخصی را دنبال می‌کند و با ترکیب جاذبه و دافعه، بر مرزهای هویتی خود استوار می‌ماند. همچنین، حسینی و همکاران (۱۴۰۲) الگوی سه مؤلفه‌ای فرزندپروری اسلامی را شامل تکریم (بعد عاطفی-معنوی)، تأدیب (بعد رفتاری) و تعلیم (بعد شناختی) معرفی کردند. از سوی دیگر، ثناگویی‌زاده (۱۴۰۴) با شناسایی دو مؤلفه فرصت‌دهی و مطالبه‌گری، پنج سبک فرزندپروری را متناظر با مراحل رشد کودک تبیین نمود. سبک‌هایی (تولد تا ۷ سالگی)، سبک مطالبه‌گری (۷ تا ۱۴ سالگی)، سبک تأدیبی (۱۴ تا ۱۶ سالگی)، سبک مشورتی (اواسط نوجوانی) و سبک گسستگی (پایان نوجوانی) که نشان‌دهنده گذار از تسلیم به استقلال در ارتباط والد و فرزند است. همچنین، مکتوبیان بهارانچی، کلانترکوشه و خوانین‌زاده (۱۳۹۴) با طراحی اولین پرسشنامه فرزندپروری اسلامی در ایران، شش مؤلفه اخلاص، ارزش‌های تربیتی، منطق، ارتباط انسانی، اهتمام به نقش خدا و بی‌مبالاتی در تربیت دینی را شناسایی کردند.

علاوه بر این، برخی پژوهشگران با رویکرد تطبیقی به مقایسه فرزندپروری اسلامی و الگوهای غربی پرداخته‌اند (پناه، ۱۳۹۷؛ ۱۴۰۰؛ ربانی اصفهانی، ۱۳۹۴؛ شکوهی‌یکتا، پرنده و فقیهی، ۱۳۸۵؛ عادل‌پور، ۱۳۹۶؛ گلچین‌کوهی و رضایی‌صوفی، ۱۳۹۷). به طوری که مدیاآواتی و همکاران (۲۰۲۳) نتیجه گرفتند ادغام فرزندپروری غربی و اسلامی به مدل «اسمارت» (شادی، آموزش، اخلاق، دین و سلامت) می‌انجامد.

همچنین، پناهی (۱۳۹۷) معتقد است در گزاره‌های اسلامی امتیازاتی وجود دارد که در چهار سبک مستبدانه (مبتنی بر اطاعت مطلق و تنبیه)، سهل‌گیرانه (فاقد قاطعیت و محدودیت)، غفلت‌آمیز (نشان‌دهنده بی‌توجهی کامل والدین)، و مقتدرانه بامریند (مبتنی بر حفظ تعادل بین حمایت عاطفی و قاطعیت) کم‌رنگ یا مغفول مانده است؛ از جمله بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی، غفلت از جامع‌نگری، نادیده گرفتن ابعاد معنوی و عبادی، عدم تقویت خودکنترلی و پرهیزکاری، و غفلت از هنجارهای الهی. محفود، رُحانی، نوریانا، بیهقی و منور^۱ (۲۰۲۳) نیز نشان دادند الگوی فرزندپروری اسلامی در عایشیه پونوروگو، متأثر از سبک مقتدرانه است که با نقد و تکمیل نظریه بامریند، بر استقلال، دین‌داری و مسئولیت‌پذیری تأکید دارد. در همین راستا، پرچم، فاتحی‌زاده و الهیاری (۱۳۹۱) سبک مقتدرانه را نزدیک‌ترین روش به شیوه تربیتی مسئولانه در اسلام دانستند و سبک مسئولانه مبتنی بر آیات و روایات را بهترین شیوه معرفی کردند.

در کل، با وجود مطالعات گسترده در زمینه فرزندپروری اسلامی (پناهی، ۱۴۰۰؛ فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴؛ مسروفا و همکاران، ۲۰۲۳)، ادبیات موجود فاقد چارچوب مفهومی منسجم و شاخص‌های استاندارد برای فرزندپروری اسلامی است (مادی‌آواتی و همکاران، ۲۰۲۳). همچنین، مطالعه در این زمینه نیازمند پیوند با مبانی دینی هر جامعه است (ایروانی و تجلی، ۱۴۰۴؛ طهماسب‌نژاد و آرین، ۱۳۹۹؛ غلامی، ذاکری و زینلی، ۱۳۹۸)، که باید با محوریت بافت اسلامی ایران و مقتضیات فرهنگی آن انجام شود (حسینی و همکاران، ۱۴۰۲)؛ این ضرورت در عصر دیجیتال و چالش‌های فناوری که خانواده‌های مسلمان را با دوقطبی حفظ ارزش‌های مذهبی و مواجهه با واقعیت‌های مدرن روبه‌رو ساخته، دوچندان است (تامامیه^۲، ۲۰۲۵؛ مرزوقی و دهقانی، ۱۳۹۸). از سوی دیگر، بیشتر پژوهش‌های پیشین به بررسی‌های جزئی، پراکنده و محدود به ابعاد خاص فرزندپروری اسلامی پرداخته‌اند (ان^۳ و همکاران، ۲۰۲۵؛ ربانی اصفهانی، ۱۳۹۴؛ فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴) و از ارائه مدلی یکپارچه بازمانده‌اند. با توجه به این خلأ، هدف اصلی پژوهش حاضر بازنمایی ساختار مفهومی فرزندپروری اسلامی در پژوهش‌های معاصر و ارائه مدلی یکپارچه از مؤلفه‌ها و روابط میان آن‌ها با روش فراترکیب است. این پژوهش به دو سؤال پاسخ می‌دهد: مضامین و مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده فرزندپروری اسلامی در پژوهش‌های معاصر کدامند؟ و مدل مفهومی برآمده از تجمیع این مضامین و روابط بین آن‌ها چگونه ترسیم می‌شود؟

روش

این مطالعه با رویکرد کیفی و روش فراترکیب کیفی انجام شد. جامعه پژوهش شامل مقالات داخلی و خارجی مرتبط با فرزندپروری اسلامی بود که با جستجوی نظام‌مند در پایگاه Google Scholar جمع‌آوری شدند. جستجو به مطالعات منتشر شده در ۱۰ سال اخیر (۲۰۱۶-۲۰۲۶ میلادی و ۱۴۰۵-۱۳۹۵ شمسی) محدود شد. ملاک‌های ورود شامل مستقیم بودن تبیین نظام تعاملی والد-فرزند با رویکرد اسلامی، ماهیت تحلیلی-مفهومی، انتشار در بازه ۱۰ سال اخیر، و تمام متن بودن مقالات علمی-پژوهشی بود. در مقابل، پژوهش‌های فاقد تحلیل مفهومی، مقالات کنفرانسی، مطالعات محصور بر آموزش

مذهبی در نهادهای رسمی (بدون محوریت والدگری)، و مقالات فاقد دسترسی به متن کامل، طبق ملاک‌های خروج حذف شدند. داده‌ها پس از استخراج و کدگذاری، در قالب مفاهیم اولیه، مقولات فرعی و مقولات اصلی سازمان‌دهی شدند.

یافته‌ها

فرا ترکیب مقالات با استفاده از راهبرد هفت مرحله‌ای ساندلوفسکی و باروسو (۲۰۰۷) انجام شد. مرحله اول شامل تدوین سؤال‌های پژوهش (مضامین و مؤلفه‌های زیربنایی تشکیل‌دهنده فرزندپروری اسلامی در پژوهش‌های معاصر کدامند؟) و «مدل مفهومی یکپارچه فرزندپروری اسلامی چگونه ترسیم می‌گردد؟» بود. در مرحله دوم، بررسی نظام‌مند متون با جستجوی کلیدواژه‌های «فرزندپروری اسلامی»، «والدگری اسلامی»، «فرزندپروری در نگرش اسلامی» و «Islamic parenting» در Google Scholar سال ۱۳۹۶ (۲۰۱۶) انجام شد. در مرحله سوم، از میان ۴۰۳ مقاله (۳۱۵ خارجی و ۸۸ داخلی)، پس از اعمال ملاک‌های ورود و خروج، ۲۸ مقاله (۱۹ داخلی و ۹ خارجی) انتخاب و تحلیل شدند. در مرحله چهارم نیز مشخصات مقالات (عنوان، نویسندگان، روش‌شناسی و جامعه آماری) طبقه‌بندی شدند (جدول ۱).

جدول ۱: مقالات استخراجی مرتبط با فرزندپروری اسلامی در ۱۰ سال اخیر

ردیف	عنوان مقالات	نویسندگان	روش‌شناسی	جامعه آماری
۱	بررسی سبک‌های فرزندپروری در منابع اسلامی	کوخایی و رودمقدس (۱۳۹۵)	توصیفی-تحلیلی	سبک‌های رایج فرزندپروری و دیدگاه اسلام درباره آن
۲	بررسی شیوه‌های فرزندپروری در مقطع کودکی و نوجوانی از دیدگاه اسلام	صلواتی (۱۴۰۲)	توصیفی-تحلیلی	کلیه اسناد، مدارک و منابع مرتبط با موضوع
۳	تبیین الگوی فرزندپروری آسان بر اساس منابع اسلامی	جیرانی و عباسی (۱۳۹۷)	معناشناسی زبانی	متون اسلامی (قرآن، روایات) و متون حوزه معنایی سهل‌گیری با کودکان
۴	مؤلفه‌های نگرش به فرزندآوری و فرزندپروری بر اساس منابع اسلامی	شریف‌یزدی، جهانگیرزاده قمی، بنیانی و سلطانی‌پور (۱۴۰۱)	آمیخته	مفاهیم خانواده و نگرش به فرزندآوری/پروری در منابع اسلامی
۵	الگوی سه‌بعدی فرزندپروری اسلامی با تأکید بر پرورش فرزند صالح	حسینی و همکاران (۱۴۰۲)	روش اسنادی و تحلیل محتوای کیفی	آیات و روایاتی مرتبط با مقوله‌های تربیت فرزند
۶	بررسی و تبیین نقاط قوت و امتیازات سبک فرزندپروری اسلامی در قیاس با سبک فرزندپروری دایانا بامریند	پناهی (۱۴۰۰)	توصیفی-تحلیلی	متون اسلامی و سبک بامریند
۷	ساخت و هنجار یابی پرسش‌نامه فرزندپروری در نگرش اسلامی	مکتوبیان بهارآنجی و همکاران (۱۳۹۴)	تحلیل عاملی	دانش‌آموزان دبیرستان‌ها و هنرستان‌های اصفهان
۸	بررسی و مقایسه سبک‌های فرزندپروری از دیدگاه اسلام و دانشمندان غربی	عادل‌پور (۱۳۹۶)	توصیفی-تحلیلی	منابع کتابخانه‌ای مربوط به موضوع
۹	شناسایی سبک‌های فرزندپروری و الگوهای ارتباطی والد-فرزندی مبتنی بر آن در دیدگاه اسلامی؛ یک مطالعه کیفی	ثناگوی‌زاده (۱۴۰۴)	تحلیل مضمون	آیات قرآن و روایات معتبر اسلامی

ردیف	عنوان مقالات	نویسندگان	روش‌شناسی	جامعه آماری
۱۰	راهبردها و راه‌کنش‌های فرزندپروری در مقطع نوجوانی براساس متون اسلامی و روان‌شناسی	افتخاری و سالاری‌فر (۱۴۰۱)	تحلیل محتوا	منابع اسلامی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی
۱۱	اهمیت آشنایی با فرایند فرزندپروری با تأکید بر توقعات تربیتی-روان‌شناختی حداقلی اسلام از والدین	پناهی (۱۳۹۹)	توصیفی-تحلیلی و اجتهادی	آموزه‌های اسلامی
۱۲	تحلیل نقش سبک فرزندپروری اسلامی در مصونیت نوجوانان از آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی و گوشی‌های هوشمند	پناهی (۱۴۰۳)	توصیفی-تحلیلی	منابع اسلامی (قرآن، احادیث) و روان‌شناختی (مقالات، تحقیقات میدانی)
۱۳	معرفی سبک فرزندپروری بامریند و ارزیابی آن با نگاهی به گزاره‌های اخلاقی-اجتماعی اسلامی	پناهی (۱۳۹۷)	تحلیل محتوا	سبک بامریند و آموزه‌های اسلامی
۱۴	شناسایی سبک‌های متعارف فرزندپروری در خانواده‌های ایرانی متناسب با فرهنگ ایرانی-اسلامی: تحلیل محتوای کیفی	حاتمیان و رسول‌زاده طباطبایی (۱۴۰۳)	تحلیل محتوا	۷ متخصص روان‌شناسی، ۶ کارشناس مذهبی و ۸ نفر از والدین
۱۵	بررسی مقایسه‌ای مبانی تربیت و فرزندپروری از دیدگاه روان‌شناسی و اسلام	ربانی اصفهانی (۱۳۹۴)	توصیفی-تحلیلی و کتابخانه‌ای	متون فرزندپروری از دیدگاه روان‌شناسی و اسلام
۱۶	بررسی اثربخشی آموزش شیوه‌های فرزندپروری مبتنی بر فرهنگ اسلامی برگرفته از آموزه‌های امام سجاد (ع) در زوجین	حسین‌زاده‌بندقی‌ری، سودانی و غلامزاده جفره (۱۴۰۰)	آزمایشی	همه زوجین دارای فرزند شهر ملائانی
۱۷	مقایسه تطبیقی سبک‌های فرزندپروری غرب و اسلام براساس حدیث حضرت رسول (ص) در تربیت فرزند	گلچین‌کوهی و رضایی‌صوفی (۱۳۹۷)	کیفی اکتشافی	دیدگاه غربی در باب فرزندپروری و حدیث حضرت رسول (ص) در ابعادشان
۱۸	مقایسه اختلالات اضطرابی و سبک‌های دلبستگی در کودکان پرورش‌یافته به شیوه فرزندپروری اسلامی با سایر کودکان	خانجانی، بابا‌پورخیرالدین و جمشیدی‌مهرآباد (۱۳۹۸)	علی-مقایسه‌ای	دانش‌آموزان دبستانی شهر تبریز
۱۹	مدل والدگری معنوی خداسو مبتنی بر نظام روان‌شناختی انسان	حق‌شناس، جان‌بزرگی، عباسی، پسندیده و آذربایجانی (۱۴۰۴)	پژوهش ۲ مرحله‌ای (پیش‌نویس مدل و روایی محتوا)	جملات توصیفی-تبیینی متون اسلامی
۲۰	طرح‌نمای آموزشی والدگری دوره نوجوانی بر اساس منابع اسلامی و اعتبارسنجی آن	ساطوریان (۱۴۰۴)	تحلیل محتوا و روش دلفی	منابع اسلامی و ۹ متخصص روان‌شناسی
۲۱	تعادل بین انضباط و مهرورزی: مطالعه‌ای اکتشافی درباره سبک‌های فرزندپروری اسلامی	لوتفیا ^۱ (۲۰۲۵)	آمیخته	۲۰۰ والد مسلمان در اندونزی و مالزی (تکمیل پرسشنامه) و ۳۰ مصاحبه‌شونده
۲۲	ادغام بین مدل‌های تربیتی غربی و اسلامی: تحلیل محتوا در مرور پیشینه	مادی‌آوانی و همکاران (۲۰۲۳)	تحلیل محتوا	۵۸ مقاله مجله‌ای منتشر شده در سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۳
۲۳	اجرای آموزش دینی اسلامی کودکان در خانواده از طریق روش فرزندپروری اسلامی	مسروفا و همکاران (۲۰۲۳)	کیفی (مصاحبه، مشاهده و مطالعات اسنادی)	والدین یا سرپرستان کودکان روستای لانگن‌هارجو، پلماهان کدیری
۲۴	مطالعات فرزندپروری اسلامی در دوران هزاره جدید: تحلیل کتاب‌سنجی با استفاده از پایگاه داده Scopus	ان و همکاران (۲۰۲۵)	تحلیل کتاب‌سنجی	تمام نشریات نمایه‌شده در Scopus پیرامون تربیت فرزند قرآنی (۲۰۲۳-۲۰۰۴)

ردیف	عنوان مقالات	نویسندگان	روش‌شناسی	جامعه آماری
۲۵	آموزش اسلامی برای افراد دارای معلولیت: ارائه الگویی نوین برای توسعه فرزندپروری اسلامی در پرورشگاه یکپارچه نابینایان عایشه	محفود و همکاران (۲۰۲۳)	کیفی (مصاحبه‌های عمیق، مشاهده، مستندسازی و تحلیل محتوا)	دیدگاه بامریند و نظریه آموزش اسلامی کودک از منظر اولوان به همراه ۷۴ کودک پرورشگاهی
۲۶	فرزندپروری اسلامی به‌عنوان راهبردی برای پرورش هوش هیجانی کودکان: مروری بر روان‌شناسی اسلامی	سیت، نستون و امینه ^۱ (۲۰۲۵)	کیفی	بینش‌هایی از متون اسلامی، روان‌شناسی و گفتگو با ۲۵ والد مسلمان و متخصص کودک
۲۷	راهنمایی فرزندپروری اسلامی برای ارتقا توانمندی والدین در نهادهای سازی ارزش‌های دینی و اخلاقی	فتریانیسه و همکاران (۲۰۲۴)	پژوهش میدانی با روش کیفی-توصیفی	مدیران مدارس، معلمان و والدین شهرستان باندونگ
۲۸	مفهوم فرزندپروری اسلامی در عصر اعتدال اسلامی: تحلیلی از نظریه فرزندپروری هراک	نورا ^۲ (۲۰۲۱)	تحلیل محتوا و تحلیل توصیفی	متون فرزندپروری هراک و فرزندپروری در اسلام

در مرحله پنجم فراترکیب (تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌ها)، تمام نتایج حاصل از مقالات کدگذاری شدند. کدگذاری در سه مرحله استخراج مفاهیم اولیه، مقولات فرعی و مقولات اصلی انجام شد (جدول ۲). منبع هر مفهوم اولیه در داخل پرانتز و منطبق با شماره مقالات جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۲: مفاهیم، مقولات فرعی و مقولات اصلی حاصل از کدگذاری داده‌های پژوهش

مقولات اصلی	مقولات فرعی	مفاهیم اولیه (به همراه منابع آن‌ها)
غایت‌ها و کارکردهای فرزندپروری اسلامی	اهداف فرزندپروری اسلامی	تربیت فرزند صالح (۵)؛ پیشرفت معنوی با خدمت به هموع؛ قرب الهی (۱)؛ توحیدمداری؛ ولایت‌مداری؛ محبت به معصومان (ع)؛ جهت‌دهی تربیت در راستای هدف نهایی تربیت انسان (۸)؛ فضیلت؛ سعادت (۴)
	کارکردهای فرزندپروری اسلامی	والدگری معنوی خداسو (۱۹)؛ کسب استقلال؛ دین‌داری؛ مسئولیت‌پذیری؛ آمادگی بیشتر کودک برای آینده (۲۵)؛ کسب هویت دینی؛ کسب هویت اخلاقی؛ کسب هویت اجتماعی؛ کسب هویت شغلی؛ کسب هویت جنسی؛ کمک به رابطه عاطفی (۲۰)؛ کسب موفقیت (۱۰؛ ۲۵)؛ برکت؛ مراقبت‌کنندگی؛ امنیت و حمایتگری (۴)؛ ارتقا هوش هیجانی کودکان؛ فراهم کردن مسیر معنوی برای مدیریت هیجانات دشوار؛ ایجاد مقاومت واقعی؛ همدلی عمیق با دیگران؛ ایجاد ارتباطات اجتماعی قوی‌تر (۲۶)
بنیاد تربیتی فرزندپروری اسلامی	مبانی فرزندپروری اسلامی	عبادت؛ بینش و بصیرت؛ ناحیه علم و آگاهی؛ ناحیه عمل و کاربست آگاهی‌ها؛ علم و دانش؛ تفکر و تعقل؛ ولایت‌پذیری؛ تعهد و مسئولیت‌شناسی اجتماعی (۲)؛ عقلانیت؛ آموزش‌پذیری انسان (۱۹)؛ مدیریت مبتنی بر مشورت و همفکری؛ پیروی از عقل و مصلحت‌اندیشی (۱۲)؛ لیاقت‌دهی؛ مسالمت‌جویی؛ محبوبیت؛ مجاورت؛ بصیرت؛ شناخت و شوخ‌طبعی (۱۰)؛ ارتباط انسان در تربیت (۷)
	اصول فرزندپروری اسلامی	اصل محبت، دلسوزی و ترحم؛ اصل کرامت و عزت‌نفس؛ اصل صداقت، عدالت، امنیت (۱۴؛ ۱۸)؛ اصل قاطعیت و سازش نکردن؛ اصل الگوپذیری و تاثیرپذیری متربی و عامل بودن خود مربی یا والدین؛ اصل تدریج در تربیت اسلامی؛ اصل تکلیف به قدر وسع و توانایی؛ اصل توجه به نیازهای کودک در همه ابعاد و پاسخگویی متعادل؛ اصل اختیار و آزادی متناسب با سن در محدوده شرع؛ اصل تربیت عقلانی و فطری کودک؛ اصل اراده و مشیت خداوند (۱۸)؛ اصل اعتدال (۱۲؛ ۲۸)؛ اصل جامع‌نگری؛ اصل بهره‌گیری از موعظه (۱۳)؛ فرزندپروری مبتنی بر علم و بصیرت اخلاقی؛ فرزندپروری مبتنی بر صلابت، نشاط و نظم (۱۴)
ابعاد فرزندپروری اسلامی	تربیت دینی فرزند	آموزش آموزه‌های دینی به فرزند (۵؛ ۱۲)؛ آموزش قرآن (۵؛ ۱۸؛ ۲۳)؛ آموزش نماز (۵؛ ۲۳؛ ۲۷)؛ آموزش روزه (۵؛ ۲۳)؛ آموزش توحید (۲۳؛ ۲۷)؛ آموزش نبوت؛ آموزش زکات؛ آموزش حج؛ آموزش حدیث (۲۳)؛ آموزش احکام و آداب (۱۸)
	تربیت اخلاقی فرزند	آموزش اخلاق و منش؛ آموزش ارزش نیکی (۲۳)؛ آموزش اجتناب از دروغ گفتن؛ آموزش دوری از خودبزرگ بینی؛ آموزش وفای به عهد (۵)؛ تربیت اخلاقی با مهربانی (۲۶)؛ آموزش کنترل نفس؛ آموزش

مقولات اصلی	مقولات فرعی	مفاهیم اولیه (به همراه منابع آن‌ها)
سبک تربیتی جامع در فرزندپروری اسلامی	فرزندپروری	انتخاب نام نیکو؛ انتخاب همسر شایسته (۲)؛ تعلیم و تربیت فرزند (۴؛ ۱۵؛ ۱۶)؛ تربیت دینی فرزند (۲؛ ۷)
	فرزندپروری مسئولانه	فرزندپروری مسئولانه (۶؛ ۱۱؛ ۱۲؛ ۱۴؛ ۱۶؛ ۲۰)؛ آگاهی‌دهی به خانواده؛ کنترل و نظارت بر خانواده؛ مسئولیت‌پذیری و ولایت پدر خانواده؛ برآوردن نیازهای کودک در محدوده شرع؛ وفای به عهد (۱۸)؛ نهی از کوتاهی در تربیت (۱۲)؛ پرورش استعدادها و فرزندان (۱۶)؛ پرورش شخصیت کودکان (۱)؛ تقویت و تنبیه‌گری؛ مراقبت؛ هدایت‌گری (۲۰)؛ مدیریت؛ وظیفه‌مداری (۴)؛ نظارت بر رفتار فرزند (۱۰؛ ۱۶)؛ تأکید بر نظم و ترتیب؛ وظیفه مادر در تربیت دینی فرزند (۱۵)؛ یاری‌گری (۱۲)؛ رعایت عدالت بین فرزندان (۲؛ ۱۸؛ ۲۰)؛ تأدیب از طریق تبعیت کودک از والد (۵)
	فرزندپروری مقتدرانه	فرزندپروری مبتنی بر آداب؛ فرزندپروری متعادل؛ انضباط همراه با رحمت (۲۱)؛ تعادل بین هدایت قاطع و محبت (۲۶)؛ سبک فرزندپروری مسئولانه مشابه با سبک تربیتی مقتدرانه غربی (۸)؛ سبک مقتدرانه نزدیکترین شیوه به روش تربیتی اسلام (۲۵؛ ۱)؛ مدل فرزندپروری اِسْمارت (۲۲)؛ اقتدار در تصمیم‌گیری؛ سرسنگینی و قهر در موارد نادر؛ اقتدار و دلسوزی (۱۸)؛ هم‌ترازی تقاضا و کنترل برای مصالح فرزندان (۱۳)؛ رعایت اعتدال در تأمین آزادی و اختیار فرزندان (۱۳)
	فرزندپروری عاقلانه	داشتن منطق در تربیت (۷)؛ گفتگوی مستدل با فرزند (۲۰)؛ نظام پاسخدهی مبتنی بر عقل (۱۹)؛ تنبیه هوشمندانه (۱۱)؛ نهی از تربیت هنگام خشم (۱۵)
ابزارهای فرزندپروری اسلامی	تربیت عملی و مهارت‌آموزی	مهرورزی و محبت در ارتباط والد-فرزندی (۱؛ ۲؛ ۴؛ ۶؛ ۱۲؛ ۱۳؛ ۱۵؛ ۱۶؛ ۱۸؛ ۲۶)؛ محبت با نگاه؛ محبت با بوسه؛ محبت با احسان؛ رفت و مهربانی؛ حُسن خلق؛ هم سطح شدن والد با کودک (۵)؛ دوست داشتن فرزند؛ بوسه و نوازش فرزند؛ دوستی با فرزند؛ خوشحال کردن فرزند (۱۸)؛ پرهیز از تنبیه و تهدید (۱۵؛ ۱۸)؛ تشویق فرزند (۲؛ ۱۱)؛ جهت‌دهی مثبت به احساسات فرزند (۱)؛ رفتار صمیمانه با فرزند (۱۱؛ ۱۸)؛ مدارا و نرم‌کنشی با فرزندان (۱۱)؛ ترک لجاجت با کودک (۱۶)؛ سلام کردن به کودکان؛ پرهیز از تحقیر؛ عیب‌پوشی نزد دیگران؛ عدم اجبار و تحمیل و تهدید و خشونت نسبت به فرزند؛ مشورت کردن با فرزند؛ فراهم کردن امکان ابراز وجود با نظر خواستن و فرصت انتخاب (۱۸)؛ تکریم فرزند (۴؛ ۱۸؛ ۲۰)؛ عفو و صفح (۱۶؛ ۱۸)؛ پرهیز از سرزنش؛ تغافل (۱۵؛ ۱۸)؛ گذشت از خطا (۱۱؛ ۱۲؛ ۱۸)؛ مدارا (۱۶؛ ۱۸)؛ احترام به فرزند (۱؛ ۲)؛ تعامل عاطفی و مبتنی بر حفظ کرامت انسانی؛ عدم تحمیل آداب و رسوم والدین به فرزندان (۱۲)؛ احترام به پدر و مادر؛ نیکی به پدر و مادر (۲۷)
	تربیت عملی و مهارت‌آموزی	تربیت عملی؛ مهارت‌آموزی؛ آموزش شنا، تیراندازی و اسب‌سواری؛ مهارت‌آموزی در ۷ سال دوم؛ کاربست مهارت در ۷ سال سوم (۱۸)؛ تقویت مهارت‌های نوجوان؛ تقویت مهارت شغلی نوجوان (۱۰)
فرزندپروری مرحله‌ای و رشد محور	الگوهای به فرزند	معاشرت با انسان‌های نیک و صالح و متقی؛ پرهیز از دوستی و معاشرت با افراد فاسد و فاسق و ناصالح؛ انجام اعمال صالح؛ خدمت خالصانه به خلق (۱۸)؛ ارائه الگوهای اسلامی به فرزندان (۱۸؛ ۲۳)؛ خواندن داستان‌های اسلامی؛ ارائه الگوهای مثبت (۲۳)؛ نمایاندن آثار نیک به فرزند (۱۶)؛ الگوهای به نوجوان (۱۹؛ ۲۰)
	مراحل رشد کودک	۷ سال اول (دوره تکوین)؛ ۷ سال دوم (دوره پرورش دینی)؛ ۷ سال سوم (دوره تمرین و عمل) (۲)؛ نیازمند مراقبت جسمی و روانی در ۷ سال اول؛ عبد، مطیع و سرباز بودن کودک در ۷ سال دوم؛ مشاور و وزیر بودن در ۷ سال سوم (۱۸)
فرزندپروری مرحله‌ای و رشد محور	تناسب تربیتی با رشد و ظرفیت فرزند	مرحله‌ای بودن والدگری (۲۰)؛ تربیت تدریجی و متناسب با سن؛ آماده‌سازی؛ زمینه‌سازی و عادت‌سازی (۱۸)؛ توجه به سنین و مراحل رشد (۱۱؛ ۱۸)؛ توجه به تحول شناختی فرزند (۱۱)؛ توجه به آمادگی‌های

مقولات اصلی	مقولات فرعی	مفاهیم اولیه (به همراه منابع آن‌ها)
		روان‌شناختی در تربیت؛ همترازی سبک فرزندپروری با ظرفیت فرزندان (۱۳)؛ تعامل و پاسخگویی متفاوت والدین در دوره‌های تحول (۱۲)
	توجه به تفاوت‌های فردی	رعایت تفاوت‌های جنسیتی در پاسخ‌گویی و انتظارات؛ توجه به فردیت نوجوان؛ رعایت تفاوت‌های فردی در پاسخ‌گویی و انتظارات (۶؛ ۱۲)؛ پرهیز از مقایسه؛ توجه به تفاوت‌های فردی (۱۸)؛ تعامل و انتظارات و کیفیت پاسخگویی متفاوت والدین نسبت به دختران و پسران (۱۰)
	تناسب توقعات تربیتی با توان فرزند	پرهیز از واداری کودک به کار سخت؛ لزوم درک توان نوجوان (۲۰)؛ آسان‌سازی و تقاضای تکلیف به قدر توانایی و امکان (۱۵؛ ۱۸)؛ پذیرش کار کم؛ گذشت از ناتوانی؛ روش سهل‌گیرانه و میانه در واگذاری تکالیف به فرزندان؛ مهلت دادن به فرزند؛ رها کردن کودک (۱۲)
	توجه و پاسخگویی به نیازهای فرزند	توجه به همه نیازهای فرزند (۱۲؛ ۱۸)؛ توجه به استقلال طلبی فرزند (۱)؛ لزوم تأمین آرامش و امنیت روانی کودک؛ اهمیت دادن به آرامش روانی کودک (۱۸)؛ پذیرش هیجان‌خواهی نوجوان؛ واگذاری مسئولیت به نوجوان؛ هدایت جنسی نوجوان (۱۰)؛ توجه و تأمین نیازهای مالی نوجوان؛ توجه و تأمین سلامت جسمی نوجوان؛ توجه به سلامت نوجوان (۲۰)
	هدایت آزادی و خودمختاری فرزند	مانع نشدن از بازتاب‌های بدنی غیرارادی (۱۲)؛ دادن آزادی به کودک در ۷ سال اول؛ قانونمند کردن آزادی در ۷ سال دوم؛ به رسمیت شناختن استقلال‌یابی با نظارت در ۷ سال سوم؛ کودکی کردن با کودک و بازی و صبوری با وی؛ روش پرت کردن حواس کودک؛ امکان بازی با خاک برای کودک؛ اجازه بازی دادن به کودک (۱۸)؛ مشارکت دادن نوجوان؛ تمرین تصمیم‌گیری با نوجوان؛ محدودیت‌گذاری برای نوجوان (۱۰)
صلاحیت‌های والدگری	سبک‌های فرزندپروری مرحله‌ای	سبک رهایی از تولد تا ۷ سالگی؛ سبک مطالبه‌گری از ۷ تا ۱۴ سالگی؛ سبک تأدیبی از ۱۴ تا ۱۶ سالگی و الگوی ارتباطی همراهانه؛ سبک مشورتی برای اواسط نوجوانی؛ سبک گسستگی مختص پایان نوجوانی (۹)؛ الگوی تربیتی محبت، آزادی و اطاعت در ۷ سال اول؛ الگوی تربیتی قاطعیت، تعلیم و تربیت در ۷ سال دوم؛ الگوی تربیتی کرامت همراه با مشورت در ۷ سال سوم (۱۸)؛ سبک سید؛ سبک عبد؛ سبک آزاد (۱۷)؛ فعال‌سازی؛ واقعیت‌شناسی؛ ترخیص؛ مراقبت (۱۹)
	اتکای معنوی و توحیدی والدین در فرزندپروری	استعانت از خداوند (۱۰؛ ۱۶)؛ دعای والدین و دیگران در حق فرزند؛ پرهیز از نفرین فرزند؛ تمسک به قرآن و معصومان و اولیای الهی؛ استمداد از شهدا؛ رضایت از تمامی شرایط غیرقابل تغییر؛ اقتدار در اجرای دستورات الهی و دینی (۱۸)؛ اهتمام والدین به نقش خدا در زندگی؛ اخلاص والدین در تربیت؛ توجه والدین به ارزش‌های تربیتی (۷)؛ ولایت‌مداری والدین (۴)؛ اولویت‌دهی والدین به باورهای دینی، اخلاقی و معنوی فرزندان (۶؛ ۱۱؛ ۱۲)
	یکپارچگی اخلاقی والدین در فرزندپروری	دروغ نگفتن والدین به کودک (۱۸)؛ همسویی رفتار و گفتار والدین (۲)؛ هماهنگی تربیتی (۱۰)
	خود-مدیریتی والدین	صلابت؛ مشاوره‌جویی؛ رسیدگی به خود؛ عاملیت به اصول خویش؛ رضایت زناشویی (۱۰)

در مرحله ششم فراترکیب (کنترل کیفیت کدهای استخراج‌شده)، نتایج به دو متخصص حوزه تعلیم و تربیت اسلامی ارسال و تأیید شد. فرآیند کدگذاری با استخراج ۲۷۷ مفهوم اولیه از ۲۸ مقاله آغاز شد که با ترکیب مفاهیم هم‌معنا به ۲۶ مقوله فرعی و سپس با ادغام مقولات هم‌پوشان به ۷ مقوله اصلی انجامید:

الف) غایت‌ها و کارکردهای فرزندپروری اسلامی: با دو مقوله فرعی «اهداف فرزندپروری اسلامی» (تربیت فرزند صالح بر اساس توحیدمداری و ولایت‌مداری برای قرب الهی) و «کارکردهای فرزندپروری اسلامی» (شکل‌دهی هویت چندبعدی از طریق والدگری معنوی و امنیت روانی)، چارچوب کلی فرآیند را تبیین می‌کند.

ب) بنیاد تربیتی فرزندپروری اسلامی: از دو مقوله فرعی «مبانی فرزندپروری اسلامی» (مثل بینش، عقلانیت، علم، عبادت و ولایت‌پذیری) و «اصول فرزندپروری اسلامی» (مثل محبت، کرامت، اعتدال و تدریج) زیرساخت‌های نظری را شکل می‌دهد.

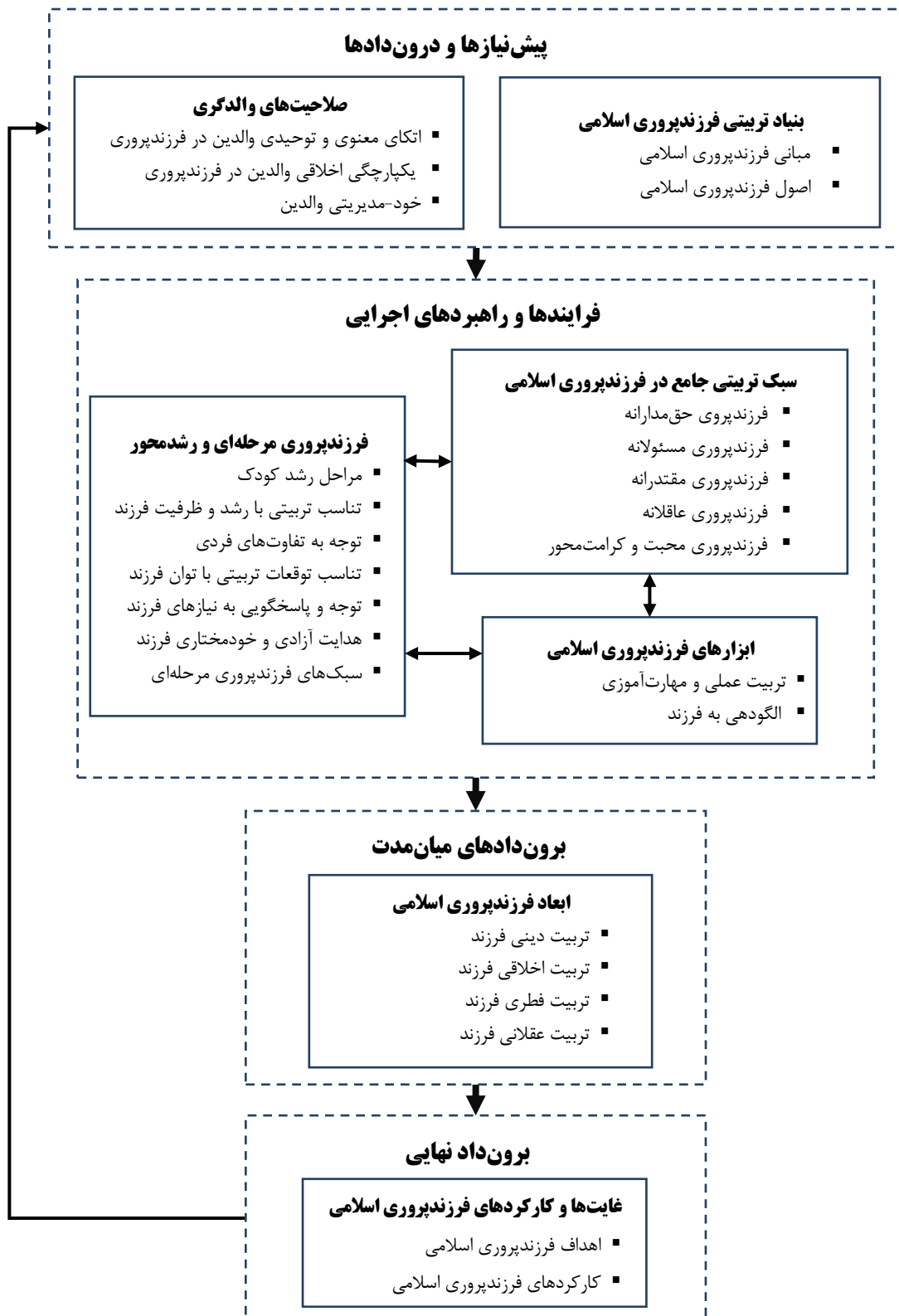
ج) ابعاد فرزندپروری اسلامی: چهار ساحت مکمل را شامل می‌شود: «تربیت فطری» (بیدارسازی فطرت و تغذیه حلال)، «تربیت عقلانی» (پرورش خلاقیت و تفکر)، «تربیت اخلاقی» (صداقت، همدلی و خودکنترلی) و «تربیت دینی» (آموزش اعمال عبادی و آموزه‌های اعتقادی).

د) سبک تربیتی جامع در فرزندپروری اسلامی شامل پنج مقوله فرعی «فرزندپروری حق‌مدارانه» (با انتخاب نام نیکو، تربیت فرزند و انتخاب همسر شایسته برای وی، آغازگر وظیفه والدین است؛ «فرزندپروری مسئولانه» (مراقبت، نظارت، پرورش استعدادها)؛ «فرزندپروری مقتدرانه» (ترکیب قاطعیت و رحمت)؛ «فرزندپروری عاقلانه» (منطق، گفتگوی مستدل، پرهیز از خشم)؛ و «فرزندپروری محبت و کرامت‌محور» (تلفیق احترام و نیازهای عاطفی) است که پیوند این پنج الگو، نظامی منسجم با توازن میان حقوق، مسئولیت، اقتدار، عقلانیت، کرامت و عاطفه را شکل می‌دهد.

ه) ابزارهای فرزندپروری اسلامی: شامل دو مقوله فرعی «تربیت عملی و مهارت‌آموزی» (کسب توانمندی‌های زندگی‌بخش برای استقلال عملی) و «الگودهی به فرزند» (ارائه الگوهای نیکو و پرهیز از هم‌نشینی فاسد) است.

و) فرزندپروری مرحله‌ای و رشد‌محور با هفت مقوله فرعی «مراحل رشد کودک» (سه دوره ۷ ساله)، «تناسب تربیتی با رشد و ظرفیت فرزند»، «توجه به تفاوت‌های فردی»، «تناسب توقعات تربیتی با توان فرزند»، «توجه و پاسخگویی به نیازهای فرزند»، «هدایت آزادی و خودمختاری فرزند»، و «سبک‌های فرزندپروری مرحله‌ای مجزا» فرآیند تربیت را تبیین می‌کند.

ز) صلاحیت‌های والدگری سه رکن را شامل می‌شود: «اتکای معنوی و توحیدی والدین در فرزندپروری» (اتصال به منبع الهی و تاب‌آوری)، «یکپارچگی اخلاقی والدین در فرزندپروری» (هماهنگی گفتار و رفتار) و «خود-مدیریتی والدین» (صلابت درونی، سلامت روان و جسم، رضایت زناشویی و مشاوره‌جویی). در نهایت، مدل مفهومی فرزندپروری اسلامی حاصل شد (نمودار ۱).

نمودار ۱: مدل مفهومی فرزندپروری اسلامی بر اساس پژوهش‌های معاصر

مدل مفهومی اولیه با بهره‌گیری از روش نخبگانی و اعتبارسنجی توسط پنج متخصص در حوزه‌های تعلیم و تربیت اسلامی و علوم تربیتی، به یک نظام تعاملی و باز تبدیل شد. در این مدل نهایی، «بنیادهای تربیتی» و «صلاحیت‌های والدگری» به عنوان پیش‌نیازها، بستر را برای فرایند و راهبردهای اجرایی فراهم می‌کنند. این فرایندها از طریق کاربست «سبک‌های تربیتی جامع» (حق‌مدارانه، مسئولانه، مقتدرانه، عاقلانه، و محبت-کرامت‌محور)، با توجه به «اقتضائات رشدی» (مراحل رشد و تفاوت‌های فردی) و استفاده از «ابزارهای عملی» (مهارت‌آموزی و الگودهی) شکل می‌گیرند. این تعامل به «برون‌دادهای میان‌مدت» یعنی ابعاد چهارگانه تربیت (دینی، اخلاقی، فطری و عقلانی) منجر می‌شود که در نهایت «غایات و کارکردهای اساسی فرزندپروری اسلامی» را محقق می‌سازند. نکته کلیدی مدل مفهومی، مسیر بازگشتی از برون‌دادهای نهایی به درون‌دادهاست.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، بازنمایی ساختار مفهومی فرزندپروری اسلامی در پژوهش‌های معاصر از طریق فراترکیب کیفی و ارائه مدلی یکپارچه بود. نتایج نشان داد نظام فرزندپروری اسلامی بر پارادایمی الهی و ارزش‌محور استوار است. در این نظام، بنیادهای تربیتی و صلاحیت‌های والدگری به عنوان پیش‌نیازها و درون‌دادهای اصلی مدل شناسایی شدند. تحقق عینی این نظام در گرو هم‌افزایی میان بنیادهایی چون علم، بصیرت، تعقل، ولایت‌پذیری و مدیریت مشورتی با صلاحیت‌های والدگری (اتکای معنوی، یکپارچگی اخلاقی و خودمدیریتی) است. این چارچوب بر اصولی محوری نظیر محبت، کرامت، عدالت، قاطعیت، الگودهی، تدریج، تکلیف به قدر وسع، اختیار متناسب با سن، و توجه جامع به نیازهای کودک تأکید دارد (ارهم‌ولیدا و همکاران، ۲۰۲۲) و در چارچوبی منسجم، کودک را به بندهای صالح و شهروند مسئول تبدیل می‌سازد (فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴). در امتداد این لایه بنیادین و برای عملیاتی‌شدن آن، صلاحیت‌های والدگری، ثبات و هماهنگی تربیتی را فراهم می‌آورند؛ چون تنها والدین توانمند می‌توانند پایبندی فرزندان به اصول دینی را در برابر هنجارهای سکولار حفظ کنند (فتریانیسه و همکاران، ۲۰۲۴). طبق نظر صلواتی (۱۴۰۲)، این فعلیت‌یابی توانمندی‌ها نیازمند آگاهی و تمرین عملی والدین است. بنابراین، ترکیب بنیادهای تربیتی و صلاحیت‌های والدگری، بستر مناسبی برای هدایت رشد متوازن کودک فراهم می‌آورد.

در لایه میانی مدل، فرایندها و راهبردهای اجرایی از طریق تعامل سه رکن سبک تربیتی جامع (حق‌مدارانه، مسئولانه، مقتدرانه، عاقلانه، و محبت-کرامت‌محور)، ابزارهای فرزندپروری (تربیت عملی و مهارت‌آموزی همراه با الگودهی)، و فرزندپروری مرحله‌ای و رشد‌محور تبلور می‌یابد. همسو با این یافته، پناهی (۱۴۰۰) بر مسئولیت‌پذیری والدین؛ شکوهی‌یکتا و همکاران (۱۳۸۵) بر اعتدال، پاسخدهی عاطفی و جهت‌دهی عقلانی؛ و مهدوی و همکاران (۱۴۰۲) و محفود و همکاران (۲۰۲۳) بر اقتدار تلطیف شده با معنویت و کرامت تأکید دارند. این رویکرد در سیره معصومین (ع)، از پیامبر اکرم (ص) با تأکید بر ترحم و وفای به عهد (کلینی، ۱۴۰۷، نقل از پناهی، ۱۳۹۹) تا امام سجاد (ع) با تأکید بر احترام به عقاید و پرهیز از تحقیر (حسین‌زاده‌بدقیری و همکاران، ۱۴۰۰)، و همچنین در مطالعات داخلی با مفهوم تکریم و مدارا به وضوح قابل رهگیری است (شریف‌یزدی و همکاران، ۱۴۰۱). بنابراین، اگرچه حفظ تعادل میان انضباط

و مهرورزی چالشی مداوم است (لوتفیا، ۲۰۲۵)، اما این مدل تلفیقی با الهام از آموزه قرآنی «یُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ» (بقره: آیه ۱۸۵)، با جایگزین کردن کرامت به جای سخت‌گیری افراطی، چارچوبی هماهنگ برای پرورش فرزندان متعادل، خودآگاه و مسئول در فضایی آکنده از امنیت عاطفی هموار می‌سازد. برای عملیاتی‌شدن این سبک‌ها، یافته‌ها بر ابزارهای عملیاتی فرزندپروری شامل شیوه‌های مهارتی و الگویی تأکید دارد. در این زمینه، باقری (۱۳۹۲) خانواده را بستر یادگیری باورها می‌داند و مسروفا و همکاران (۲۰۲۳) بر نقش داستان‌های اسلامی و ارائه نمونه‌های مثبت تأکید دارند. الگودهی در کنار آموزش مستقیم، تأثیر عمیق‌تری بر یادگیری و درونی‌سازی دارد؛ زیرا فرزندان از طریق مشاهده و تأسی به الگوی عملی والدین به مثابه اسوه «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ» (احزاب: آیه ۲۱) - بیشتر می‌آموزند تا از آموزش‌های صرفاً کلامی. در وجه رشد محور، تجلی آیه «لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا» (توبه: آیه ۱۰۵)، پرهیز از فشارهای نامتناسب و احترام به مراحل تکاملی را لازم می‌دارد (فتربانیسه و همکاران، ۲۰۲۴). در این رابطه، گلچین کوهی و رضایی صوفی (۱۳۹۷) نشان داده‌اند سبک‌های غربی با سبک‌های سید، عبد و وزیر در حدیث تطابق دارند، اما احادیث هر سبک را متناسب با دوره سنی خاص توصیه کرده‌اند. در تعامل دوسویه این سه رکن می‌توان گفت شناخت مقتضیات رشد، سبک و ابزار را هدایت می‌کند و اجرای آن‌ها، مسیر رشد را تسهیل نموده و بستر ابعاد چهارگانه تربیت (دینی، اخلاقی، فطری و عقلانی) را فراهم می‌سازد.

ابعاد چهارگانه تربیت به عنوان برون‌دادهای میان‌مدت، با تکیه بر آموزه‌هایی همچون تغذیه حلال «يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ» (مؤمنون: آیه ۵۱) نقشی مکمل دارند. همچنین، عادل‌پور (۱۳۹۶) بر فطرت الهی و حق‌شناس و همکاران (۱۴۰۴) بر ارجمندی، فرزاندگی، پاسخگویی عاطفی و برنامه‌روی‌آوری تأکید کرده‌اند. در واقع، فرزندپروری اسلامی به دلیل پوشش تمام ساحت‌ها، ویژگی‌های منحصر به فردی دارد (پناهی، ۱۴۰۰). در نهایت، این سیستم پویا به غایات عالی همچون تربیت انسان صالح، پرورش فضایل اخلاقی، دین‌داری و مسئولیت‌پذیری می‌انجامد که بازتاب مقصود خلقت «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» (ذاریات: آیه ۵۶) است. تحقق این مقاصد، منشأ کارکردهای چندوجهی است که در اوج آن والدگری معنوی خداسو قرار دارد؛ کارکردی که با تنظیم فضای ادراکی فرزند در حوزه‌های هستی، مبدأ، معاد و فعال‌سازی نظام پردازشی (عقل، قلب و صدر)، تعادل فطری شخصیت را حفظ کرده و با توحیدی کردن نیت و عمل، هویت معنوی کودک را شکل می‌دهد تا به رشدی توحید یافته برسد (حق‌شناس و همکاران، ۱۴۰۴). این برون‌دادهای نهایی، کل سیستم فرزندپروری را در چرخه‌ای خوداصلاح‌گر و تکاملی قرار می‌دهند. در کل، نتایج نشان داد فرزندپروری اسلامی نظامی چندسویه، ارزش‌مبنا و پویاست. در این مدل، بنیادهای تربیتی و صلاحیت‌های والدگری به عنوان درون‌داد، بستر را برای فعال‌سازی فرایندهای اجرایی فراهم می‌آورند. وجه تمایز، ارتباط دوسویه میان سه رکن سبک تربیتی جامع، فرزندپروری مرحله‌ای و رشد محور، و ابزارهای فرزندپروری است؛ به گونه‌ای که شناخت مراحل رشدی، مبنای تنظیم سبک تربیتی و انتخاب ابزارهاست و کاربست آن‌ها محرک رشد کودک می‌شود. این تعامل پویا به شکل‌گیری ابعاد چهارگانه تربیت و در نهایت تحقق غایات و کارکردهای نهایی می‌انجامد. مدل مفهومی با ترسیم چرخه بازخورد تکاملی نشان می‌دهد دستاوردهای تربیتی موجب بازسازی و ارتقا صلاحیت‌های والدگری می‌شود که پایداری و خوداصلاح‌گری نظام را تضمین می‌نماید.

پژوهش حاضر محدودیت‌هایی داشت؛ از جمله محدود بودن دامنه به مقالات منتشر شده در بازه زمانی مشخص و پایگاه Google Scholar، تفسیر داده‌های ثانویه و نبود مطالعات تجربی. پژوهشگران آینده می‌توانند مطالعات مداخله‌ای برای سنجش اثربخشی مدل مفهومی، مطالعات تطبیقی با نظریه‌های روان‌شناسی تربیتی، بررسی نقش متغیرهای زمینه‌ای (فرهنگ، ساختار خانواده، شرایط اجتماعی)، و طراحی ابزارهای استاندارد برای ارزیابی صلاحیت والدگری را مدنظر قرار دهند. بر اساس یافته‌های پژوهش، طراحی دوره‌های توانمندسازی والدین با محوریت صلاحیت‌های والدگری (اتکای معنوی، یکپارچگی اخلاقی و خودمدیریتی) و تأکید بر الگودهی عملی و تناسب سبک تربیتی با مراحل رشدی کودک پیشنهاد می‌شود. همچنین، تدوین بسته‌های آموزشی هم‌سو با ابعاد چهارگانه تربیت (دینی، اخلاقی، فطری و عقلانی) برای خانواده و مدرسه، و طراحی ارزیابی دوره‌ای از صلاحیت‌های والدگری و ابعاد تربیت در فرزندان جهت بهبود مستمر برنامه‌ها توصیه می‌گردد.

ملاحظات اخلاقی

نویسنده اصولی اخلاقی را در تدوین مقاله رعایت نموده و این اصول مورد تأیید وی است.

تعارض منافع

این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

این مقاله از هیچ نهادی کمک مالی دریافت نکرده است.

تشکر و قدردانی

نویسنده از تمام کسانی که آن‌ها را در تدوین و نوشتن این مقاله یاری نمودند، تشکر و قدردانی دارد.

منابع

قرآن کریم

- افتخاری، سیدمحمد، و سالاری فر، محمدرضا (۱۴۰۱). راهبردها و راه‌کنش‌های فرزندپروری در مقطع نوجوانی براساس متون اسلامی و روان‌شناسی. *تربیت اسلامی*، ۱۷ (۴۰)، ۲۱-۱. <https://doi.org/10.30471/edu.2022.8029.2489>
- ایروانی، شهین، و تجلی، منیر (۱۴۰۴). امکان‌های خانواده و مدرسه در تربیت دینی؛ تحلیلی بر مبنای تجربه‌نگاری تربیت دینی دوره کودکی دانش‌جویان. *مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی*، ۱۰ (۴)، ۷-۳۸. <http://dx.doi.org/10.22034/qaiie.10.4.7>
- باقری، فریبرز (۱۳۹۲). الگوی ارتباط والد-فرزند، مدل نظری فرزندپروری بر مبنای هستی‌شناسی و انسان‌شناسی اسلامی. *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۱ (۱)، ۳۹-۵. <https://doi.org/20.1001.1.24237396.1392.1.1.1.7>
- پناهی، علی‌احمد (۱۳۹۷). معرفی سبک فرزندپروری بامریند و ارزیابی آن با نگاهی به گزاره‌های اخلاقی-اجتماعی اسلامی. *پژوهش‌های اجتماعی اسلامی*، ۲۴ (۱۱۷)، ۱۳۴-۱۰۹. https://iss.razavi.ac.ir/article_94.html
- پناهی، علی‌احمد (۱۳۹۹). اهمیت آشنایی با فرایند فرزندپروری با تأکید بر توقعات تربیتی-روان‌شناختی حداقلی اسلام از والدین. *مطالعات اسلام و روانشناسی*، ۱۴ (۲۷)، ۱۶۲-۱۴۱. <https://doi.org/10.30471/psy.2020.6037.1639>
- پناهی، علی‌احمد (۱۴۰۰). بررسی و تبیین نقاط قوت و امتیازات سبک فرزندپروری اسلامی در قیاس با سبک فرزندپروری دایان‌باامریند. *فصلنامه علمی پژوهش‌نامه اخلاق*، ۱۴ (۵۲)، ۱۴۴-۱۲۵. <http://akhlagh.maaref.ac.ir/article-1-1895-fa.html>
- پناهی، علی‌احمد (۱۴۰۳). تحلیل نقش سبک فرزندپروری اسلامی در مصونیت نوجوانان از آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی و گوشی‌های هوشمند. *فصلنامه علمی تربیت اسلامی*، ۱۹ (۵۰)، ۸۶-۷۱. <https://doi.org/10.30471/edu.2024.10241.2918>
- پرچم، اعظم، فاتحی‌زاده، مریم‌السادات، و اله‌یاری، حمیده (۱۳۹۱). مقایسه سبک‌های فرزندپروری بامریند با سبک فرزندپروری مسئولانه در اسلام. *پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی*، ۲۰ (۱۴)، ۱۱۵-۱۳۸. https://iej.ihu.ac.ir/article_200808.html
- ثناگوی‌زاده، محمد (۱۴۰۴). شناسایی سبک‌های فرزندپروری و الگوهای ارتباطی والد-فرزند مبتنی بر آن در دیدگاه اسلامی: یک مطالعه کیفی. *فصلنامه علمی تربیت اسلامی (انتشار آنلاین)*. <https://doi.org/10.30471/edu.2025.10895.3017>
- جیرانی، محسن، و عباسی، مهدی (۱۳۹۷). تبیین الگوی فرزندپروری آسان بر اساس منابع اسلامی. *اسلام و پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۴ (۱۰)، ۹۲-۶۷. https://journals.ueae.ir/article_4.html
- حاتمیان، پیمان، و رسول‌زاده طباطبایی، کاظم (۱۴۰۳). شناسایی سبک‌های متعارف فرزندپروری در خانواده‌های ایرانی متناسب با فرهنگ ایرانی-اسلامی: تحلیل محتوای کیفی. *روان‌شناسی فرهنگی*، ۸ (۲)، ۴۰-۲۴. <https://doi.org/10.30487/jcp.2024.437455.1651>
- حسین‌زاده بندقی‌ری، مهدی، سودانی، منصور، و غلامزاده جفره، مریم (۱۴۰۰). بررسی اثربخشی آموزش شیوه‌های فرزندپروری مبتنی بر فرهنگ اسلامی برگرفته از آموزه‌های امام سجاد (ع) در زوجین. *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۵ (۲)، ۲۲-۱۱. https://www.islamiilife.com/article_186668.html

- حسینی، محمدحسن، رحیمی، عبدالله، و سیفی، سیدعلیرضا (۱۴۰۲). الگوی سه‌بعدی فرزندپروری اسلامی با تأکید بر پرورش فرزند صالح. *روانشناسی و دین*، ۱۶(۴)، ۹۴-۷۷. <https://doi.org/10.22034/ravanshenasi.2024.2017657>
- حق‌شناس، محمدحسین، جان‌بزرگی، مسعود، عباسی، مهدی، پسندیده، عباس، و آذربایجانی، مسعود (۱۴۰۴). مدل والدگری معنوی خداسو مبتنی بر نظام روانشناختی انسان. *دوفصلنامه اسلام و روانشناسی خانواده*، ۱(۱)، ۵۷-۲۷. <https://doi.org/10.30471/ipf.2025.10316.1004>
- خانجانی، زینب، باباپورخیرالدین، جلیل، و جمشیدی‌مهرآباد، صفیه (۱۳۹۸). مقایسه اختلالات اضطرابی و سبک‌های دلبستگی در کودکان پرورش‌یافته به شیوه فرزندپروری اسلامی با سایر کودکان. *فصلنامه علمی تربیت اسلامی*، ۱۴(۳۰)، ۳۸-۲۱. <https://doi.org/10.30471/edu.2019.1595>
- ربانی اصفهانی، حوریه (۱۳۹۴). بررسی مقایسه‌ای مبانی تربیت و فرزندپروری از دیدگاه روانشناسی و اسلام. *فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات اخلاق کاربردی*، ۱۱(۳۹)، ۱۳۷-۱۱۱. <https://doi.org/10.22081/jare.2017.44818>
- ساطوریان، سیدعباس (۱۴۰۴). طرح‌نمای آموزشی والدگری دوره نوجوانی بر اساس منابع اسلامی و اعتبارسنجی آن. *اسلام و روانشناسی خانواده*، ۱(۲-۲)، ۳۶-۷. <https://doi.org/10.30471/ipf.2025.11181.1026>
- شریف‌یزدی، سعید، جهانگیرزاده قمی، محمدرضا، بنیانی، محمدرضا، و سلطانی‌پور، معصومه (۱۴۰۱). مؤلفه‌های نگرش به فرزندآوری و فرزندپروری بر اساس منابع اسلامی. *اسلام و پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۸(۱۷)، ۴۹-۲۷.
- شکوهی‌یکتا، محسن، پرند، اکرم، و فقیهی، علی‌نقی (۱۳۸۵). مطالعه تطبیقی سبک‌های فرزندپروری. *تربیت اسلامی*، ۲(۳)، ۱۴۰-۱۱۵. https://islamicedu.rihu.ac.ir/article_1406/article_62.html?lang=fa
- صلواتی، ایوب (۱۴۰۲). بررسی شیوه‌های فرزندپروری در مقطع کودکی و نوجوانی از دیدگاه اسلام. *مجله پژوهش و مطالعات علوم اسلامی*، ۵(۴۹)، ۸۴-۷۰.
- طهماسب‌نژاد، صبور، و آرین، خدیجه (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین شیوه‌های فرزندپروری مادران با پایگاه هویت و دین‌داری دانش‌آموزان دختران دوره متوسطه دوم. *مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی*، ۵(۳)، ۸۳-۱۰۰. <https://doi.org/10.29252/qaiie.5.3.4>
- عادل‌پور، محمدحسین. (۱۳۹۶). بررسی و مقایسه سبک‌های فرزندپروری از دیدگاه اسلام و دانشمندان غربی. *بصیرت و تربیت اسلامی*، ۱۴(۴۳)، ۱۰۰-۷۳. <https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/31299>
- غلامی، سمیه، ذاکری، مختار، و زینلی، فاطمه (۱۳۹۸). مطالعه چگونگی نهادینه کردن نمازخوانی فرزندان نوجوان توسط والدین: ارائه مدل مطلوب با رهیافت گراند تئوری. *مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی*، ۴(۳)، ۱۱۹-۱۴۲. <https://doi.org/10.29252/qaiie.4.3.119>
- کوخایی، آزاد، و رودمقدس، رمضانعلی (۱۳۹۵). بررسی سبک‌های فرزندپروری در منابع اسلامی. *بصیرت و تربیت اسلامی*، ۱۳(۳۶)، ۱۵۰-۱۲۹. http://init.jrl.police.ir/article_10405.html
- گلچین‌کوهی، محمد، و رضایی‌صوفی، مرتضی (۱۳۹۷). مقایسه تطبیقی سبک‌های فرزندپروری غرب و اسلام براساس حدیث حضرت رسول (ص) در تربیت فرزند. *پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی*، ۲۶(۳۹)، ۷۳-۵۳. <https://doi.org/20.1001.1.22516972.1397.26.39.3.0>

مرزوقی، رحمت‌اله، و دهقانی، یا سر (۱۳۹۸). ارزیابی تربیت دینی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه: مطالعه موردی شهر شیراز.

مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، ۴(۲)، ۹۹-۱۲۲. <https://doi.org/10.29252/qaiie.4.2.99>

مکتوبیان بهارانچی، آسیه، کلاتر کوشه، سیدمحمد، و خوانین‌زاده، محمدحسین (۱۳۹۴). ساخت و هنجاریابی پرسشنامه فرزندپروری در نگرش اسلامی. پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، ۲۳(۲۷)، ۱۴۳-۱۲۳.

https://iej.ihu.ac.ir/article_200899.html

مهدوی، محمد، احمدپور ترکمانی، زینب، و نگهبان قراملکی، فاطمه (۱۴۰۲). تبیین سبک فرزندپروری در نگرش اسلامی (مورد مطالعه: نوجوانان و جوانان شهر تبریز). مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، ۲۷(۲)،

<https://doi.org/10.22034/ksiu.2023.95.143>. ۱۴۳-۱۵۸

References

- Achadah, A., Putri, W. A., Miftakhi, D. R., & Ikhwan, A. N. (2026). Integrating Islamic parenting and assertive training in students' character and learning motivation. *Al-Hayat: Journal of Islamic Education*, 10(1), 67-88. <https://doi.org/10.35723/ajie.v10i1.239>
- Adelpour, M. H. (2017). A comparison of parenting styles from Islamic and Western scholars' perspectives. *Basirat and Islamic Education*, 14(43), 73-100. <https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/31299> [In Persian]
- Ali, F., Belembaogo, A., Hegazi, S., & Khaled, N. (2005). Children in Islam: Their care, upbringing and protection. In *Al Azhar University*. United Nations Children's Fund (UNICEF).
- An, A. N., Amir, A. M., Husain, M. Z. B., Ismail, F. H., Sahimi, M. S. B., Fansuri, F., ... & Rhain, A. (2025). Millennial era Islamic parenting studies: A bibliometric analysis utilizing the Scopus database. *Multidisciplinary Reviews*, 8(1), 2025002-2025002. <https://10.31893/multirev.2025002>
- Mrzooghi, R. M., & Dehghani, Y. (2019). Evaluation of Religious Education of Secondary School Students: A Case Study in Shiraz City. *qaiie*, 4(2), 99-122. <https://doi.org/10.29252/qaiie.4.2.99> [In Persian]
- Bagheri, F. (2013). Parent-child relationship model: A theoretical parenting model based on Islamic ontology and anthropology. *Educational Sciences from the Islamic Perspective*, 1(1), 5-39. <https://doi.org/20.1001.1.24237396.1392.1.1.1.7> [In Persian]
- Eftekhari, S. M., & Salarifar, M. R. (2022). Parenting strategies and practices in adolescence based on Islamic texts and psychology. *Islamic Education*, 17(40), 1-21. <https://doi.org/10.30471/edu.2022.8029.2489> [In Persian]
- Erhamwilda, E., Suhardini, A. D., Afianti, N., & Tazkia, A. H. (2022, April). Islamic parenting paradigm. In *4th social and humanities research symposium (SoRes 2021)* (pp. 409-411). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220407.083>
- Fitriannisa, R., Satriah, L., & Tajiri, H. (2024). Islamic parenting guidance to improve parenting abilities in instilling religious and moral values (research at the Alfani Arjasari Islamic Education Foundation Bandung). *al-Afkar, Journal For Islamic Studies*, 7(4), 98-112. <https://doi.org/10.31943/afkarjournal.v7i4.1644>
- Gholami, S., Zakeri, M., & Zeinali, F. (2019). How parents habitualize prayer in their adolescent children: Developing an optimal model through grounded theory approach. *Applied Issues in Islamic Education*, 4(3), 119-142. <https://doi.org/10.29252/qaiie.4.3.119> [In Persian]
- Golchin Koohi, M., & Rezaei Soufi, M. (2018). A comparative study of Western and Islamic parenting styles based on the Prophet's traditions. *Research on Issues in Islamic Education*, 26(39), 53-73. <https://doi.org/20.1001.1.22516972.1397.26.39.3.0> [In Persian]

- Haghshenas, M. H., Janbozorgi, M., Abbasi, M., Pasandideh, A., & Azarbaijani, M. (2025). A God-centered spiritual parenting model based on the psychological system of human beings. *Islam and Family Psychology*, 1(1), 27–57. <https://doi.org/10.30471/ipf.2025.10316.1004> [In Persian]
- Hatamian, P., & Rasoulzadeh-Tabatabaei, K. (2024). Identifying common parenting styles in Iranian families aligned with Iranian-Islamic culture: A qualitative content analysis. *Cultural Psychology*, 8(2), 24–40. <https://doi.org/10.30487/jcp.2024.437455.1651> [In Persian]
- Hosseini, M. H., Rahimi, A., & Seifi, S. A. (2023). A three-dimensional model of Islamic parenting emphasizing righteous child upbringing. *Psychology and Religion*, 16(4), 77–94. <https://doi.org/10.22034/ravanshenasi.2024.2017657> [In Persian]
- Hosseinzadeh Bandaghi, M., Sudani, M & Gholamzadeh Jafreh, M. (2021). Evaluation of the effectiveness of teaching parenting methods based on Islamic culture taken from the teachings of Imam Sajjad in couples. *Islamic Lifestyle with a Focus on Health*, 5(2), 11-22. https://www.islamiilife.com/article_186668.html?lang=en [In Persian]
- Iravani, S., & Tajalli, M. (2025). The possibility of the family and the school in religious education: An analysis based on students' childhood religious education narratives. *Applied Issues in Islamic Education*, 10(4), 7-38. <http://dx.doi.org/10.22034/qaiie.10.4.7> [In Persian]
- Jirani, M., & Abbasi, M. (2018). Explaining an easy parenting model based on Islamic sources. *Islam and Psychological Research*, 4(10), 67–92. https://journals.ueae.ir/article_4.html [In Persian]
- Khanjani, Z., Babapour Khairaldin, J., & Jamshidi Mehrabad, S. (2019). Comparing anxiety disorders and attachment styles in children raised with Islamic parenting versus others. *Islamic Education*, 14(30), 21–38. <https://doi.org/10.30471/edu.2019.1595> [In Persian]
- Kookhaei, A., & Roudmoqaddas, R. A. (2016). Parenting styles in Islamic sources. *Basirat and Islamic Education*, 13(36), 129–150. http://init.jrl.police.ir/article_10405.html [In Persian]
- Lutfia, L. (2025). Balancing discipline and compassion: An exploratory study on Islamic parenting styles. *Islamic Counseling & Parenting Journal*, 2(1), 18-25. <https://doi.org/10.59784/icpj.v2i1.8>
- Madyawati, L., Nurjannah, N., & Mustafa, M. C. (2023). Integration between the western and islamic parenting models: Content analysis in a literature review. *Jurnal Tarbiyatuna*, 14(2), 192-214. <https://doi.org/10.31603/tarbiyatuna.v14i2.10584>
- Mahdavi, M., Ahmadpoor, Z., & Nghahban, F. (2025). Explaining the style of parenting in the Islamic attitude (Case study: teenager and young people of Tabriz city). *Epistemological studies in Islamic University*, 27(95), 143-158. <https://doi.org/10.22034/ksiu.2023.95.143> [In Persian]
- Mahfud, C., Rohani, I., Nuryana, Z., Baihaqi, M., & Munawir, M. (2023). Islamic education for disabilities: New model for developing Islamic parenting in Integrated Blind Orphanage of Aisyiyah. *Indonesian Journal of Islam and Muslim Societies*, 13(1), 115-142. <https://doi.org/10.18326/ijims.v13i1.115-142>
- Makmur, M., Sumiati, S., Mahfuddin, M., Ridwan, M., & Fitriyah, F. (2026). Islamic parenting initiatives as an educational response to contemporary moral challenges in children. *Global Sustainability and Community Engagement*, 2(1), 38-47. <https://iesrjournal.com/index.php/gsce>
- Maktoubian Baharanche, A., Kalantarkousheh, S. M., & Khaneinzadeh, M. H. (2015). Construction and norming of a questionnaire on parenting in Islamic perspective. *Research in Islamic Education Issues*, 23(27), 123–143. https://iej.ihu.ac.ir/article_200899.html [In Persian]
- Masrufa, B., Kholishoh, B., & Madkan, M. (2023). Pelaksanaan pendidikan agama Islam anak dalam keluarga melalui metode Islamic parenting. *Ngaos: Jurnal Pendidikan Dan Pembelajaran*, 1(1), 13-28. <http://ejournal.pdtii.org/index.php/ngaos/index>
- Mustaqim, A. (2019). *Quranic parenting kiat sukses mendidik anak cara Al-Qur'an*. Lintangbooks.

- Nora, V. Y. (2021). The concept of Islamic parenting in the era of Islamic moderation: An analysis of Hurlock's parenting theory. *Islam Transformatif: Journal of Islamic Studies*, 5(1), 85-96. <https://doi.org/10.30983/it.v5i1.4476>
- Nurjannah. (2020). The concept of fathanah parenting in early childhood. *International Journal for Studies on Children, Women, Elderly And Disabled*, 9, 23-29.
- Panahi, A. A. (2018). Introducing Baumrind's parenting styles and evaluating them with reference to Islamic socio-ethical propositions. *Islamic Social Research*, 24(117), 109-134. https://iss.razavi.ac.ir/article_94.html [In Persian]
- Panahi, A. A. (2020). The importance of understanding the parenting process with emphasis on Islam's minimum psycho-educational expectations of parents. *Islam and Psychology Studies*, 14(27), 141-162. <https://doi.org/10.30471/psy.2020.6037.1639> [In Persian]
- Panahi, A. A. (2021). Strengths and advantages of Islamic parenting style compared to Diana Baumrind's model. *Ethics Research Journal*, 14(52), 125-144. <http://akhlagh.maaref.ac.ir/article-1-1895-fa.html> [In Persian]
- Panahi, A. A. (2024). The role of Islamic parenting style in protecting adolescents from social media and smartphone harms. *Islamic Education*, 19(50), 71-86. <https://doi.org/10.30471/edu.2024.10241.2918> [In Persian]
- Parcham, A., Fatehizadeh, M. S., & Elahyari, H. (2012). A comparison of Baumrind's parenting styles with responsible parenting in Islam. *Research on Issues in Islamic Education*, 20(14), 115-138. https://iej.ihu.ac.ir/article_200808.html [In Persian]
- Purwandari, S., Husna, A. N., & Tawil, T. (2022). Islamic parenting model to increase family literacy: a mixed method study. *International Journal of Islamic Educational Psychology*, 3(2), 111-129. <https://doi.org/10.18196/ijiep.v3i2.14039>
- Rabbani Esfahani, H. (2015). A comparative study of parenting foundations in psychology and Islam. *Applied Ethics Studies*, 11(39), 111-137. <https://doi.org/10.22081/jare.2017.44818> [In Persian]
- Rohmat, R., Yusuf, M., Fathurrohman, A., & Choirudin, C. (2024). The influence of Islamic parenting patterns and parents religious understanding on children's spiritual intelligence in muslim families in Metro city. *Assyfa Journal of Islamic Studies*, 2(2), 117-126. <https://doi.org/10.61650/ajis.v2i2.628>
- Salavati, A. (2023). Parenting methods in childhood and adolescence from an Islamic perspective. *Journal of Islamic Studies and Research*, 5(49), 70-84. [In Persian]
- Sanagoozadeh, M. (2025). Identifying parenting styles and corresponding parent-child communication patterns in Islamic perspective: A qualitative study. *Islamic Education Quarterly* (Online publication). <https://doi.org/10.30471/edu.2025.10895.3017> [In Persian]
- Sandelowski, M., & Barroso, M. (2007). *Handbook for synthesizing qualitative research*. New York: Springer.
- Satorian, S. A. (2025). Designing and validating an educational parenting program for adolescence based on Islamic sources. *Islam and Family Psychology*, 1(2-2), 7-36. <https://doi.org/10.30471/ipf.2025.11181.1026> [In Persian]
- Sharif Yazdi, S., Jahangirzadeh Qomi, M. R., Bonyani, M. R., & Soltanipour, M. (2022). Components of attitudes toward childbearing and parenting based on Islamic sources. *Islam and Psychological Research*, 8(17), 27-49. [In Persian]
- Shokouhi Yekta, M., Parand, A., & Faghihi, A. N. (2006). A comparative study of parenting styles. *Islamic Education*, 2(3), 115-140. https://islamicedu.rihu.ac.ir/article_1406/article_62.html?lang=en [In Persian]

- Sit, M., Nasution, N. R. M., & Aminah, S. (2025). Islamic parenting as a strategy for shaping children's emotional intelligence in a review of Islamic psychology. *TOFEDU: The Future of Education Journal*, 4(8), 4550-4555. <https://doi.org/10.61445/tofedu.v4i8.1027>
- Suwaid, M. N. A. H. (2010). *Prophetic parenting: Cara Nabi SAW Mendidik Anak* (4th ed.). Pro-U Media.
- Tahmasbnezhad, S., & Arian, K. (2020). The relationship between mothers' parenting styles and the identity base and religiosity of female students in senior high school. *Applied Issues in Islamic Education*, 5(3), 83-100. <https://doi.org/10.29252/qaiie.5.3.4> [In Persian]
- Tamamiyah, L. (2025). Navigating modern parenting challenges: A qualitative study on Islamic counseling approaches. *Islamic Counseling and Parenting Journal*, 2(1), 1-8. <https://doi.org/10.59784/icpj.v2i1.6>